

POKOŁORUJ HISTORIĘ

— Górný Śląsk —
w czasie powstań śląskich

*Kolorowanka
dla dzieci*

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Katowicach

POKOŁORUJ HISTORIĘ

— Górný Śląsk —
w czasie powstań śląskich

Kolorowanka dla dzieci

przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej
Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach

Rysował: Bartłomiej Dudek
dudekbartek@interia.pl +48 600 644 155

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

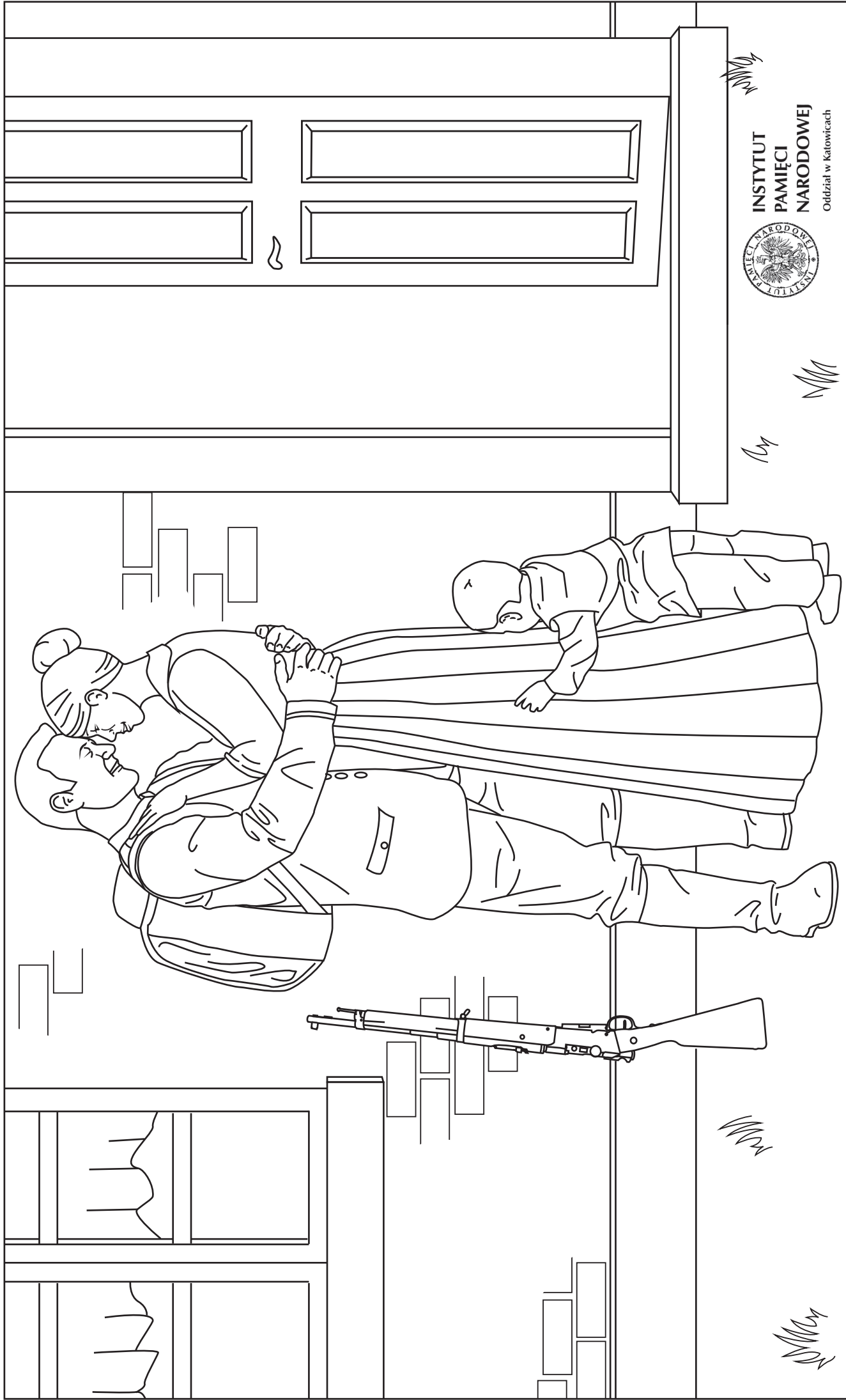

Katowice 2020

KILKA SŁÓW O HISTORII

W 1918 r. zakończyła się pierwsza z dwóch najstraszniejszych wojen na świecie, zwana I wojną światową. Trwała przeszło cztery lata i zginęło w niej ponad czternaście milionów ludzi. Walki zakończył traktat pokojowy pomiędzy zwycięskimi i przegranymi państwami, podpisany 28 czerwca 1919 r. w pałacu wersalskim pod Paryżem. Wojna "wywróciła" do góry nogami panujący od dawna porządek na świecie: zmieniły się granice, upadły stare państwa, a powstały nowe. Wszystkie te zmiany, zostały zapisane w traktacie wersalskim, który mówił, jak będzie zorganizowany po wojnie świat. Jedno z jego postanowień dotyczyło losu Górnego Śląska.

Przed wojną Górny Śląsk znajdował się w granicach państwa niemieckiego, z czym nie chciała pogodzić się część mieszkających tam Polaków. Zdecydowano więc, że o losie regionu zadecydują wszyscy jego mieszkańcy w specjalnym głosowaniu, zwanym plebiscytem. Na Górnym Śląsku zależało wtedy dwóm państwom: Polsce, która po 123 latach niewoli pojawiła się znowu na mapie Europy oraz pokonanym w wojnie Niemcom. Żadne z nich nie chciało jednak beczynnie czekać na wynik plebiscytu. W ten oto sposób rozpoczął się długi, bo trwający ponad trzy lata, konflikt. W tym czasie zarówno Polacy, jak i Niemcy prowadzili specjalne działania propagandowe (czyli takie, które mają sprawić, że ludzie opowiedzą się za jedną ze stron, wpływając na ich uczucia, marzenia itp.). Po stronie polskiej od lutego 1920 r. kierował nimi Polski Komisarjat Plebiscytowy w Bytomiu z Wojciechem Korfantym na czele. Spór o Górny Śląsk toczył się również zbrojnie: w sierpniu 1919 r. wybuchło I, a rok później II powstanie śląskie. Każde z nich z rozpoczynali Polacy, którzy nie chcieli pogodzić się z niesprawiedliwością i krzywdami, jakich doświadczali ze strony Niemców. Decydujące rozstrzygnięcie miał jednak przynieść, zapowiedziany w traktacie wersalskim, plebiscyt. Odbył się on w końcu 20 marca 1921 r. Kiedy okazało się, że plany podziału Górnego Śląska są niekorzystne dla Polski, Polacy ponownie chwycili za broń. III powstanie śląskie wybuchło w nocy z 2 na 3 maja 1921 r. Było ono najdłuższe spośród wszystkich śląskich powstań, a walki najbardziej zacięte. Zakończył je podpisany po kilku tygodniach rozejm. Ostatecznie, dzięki powstaniu, teren Górnego Śląska podzielono w sposób bardziej korzystny dla Polski, niż początkowo planowano. Do Rzeczypospolitej przyłączono dużą część regionu, z kopalniami, hutami i wielkimi miastami.

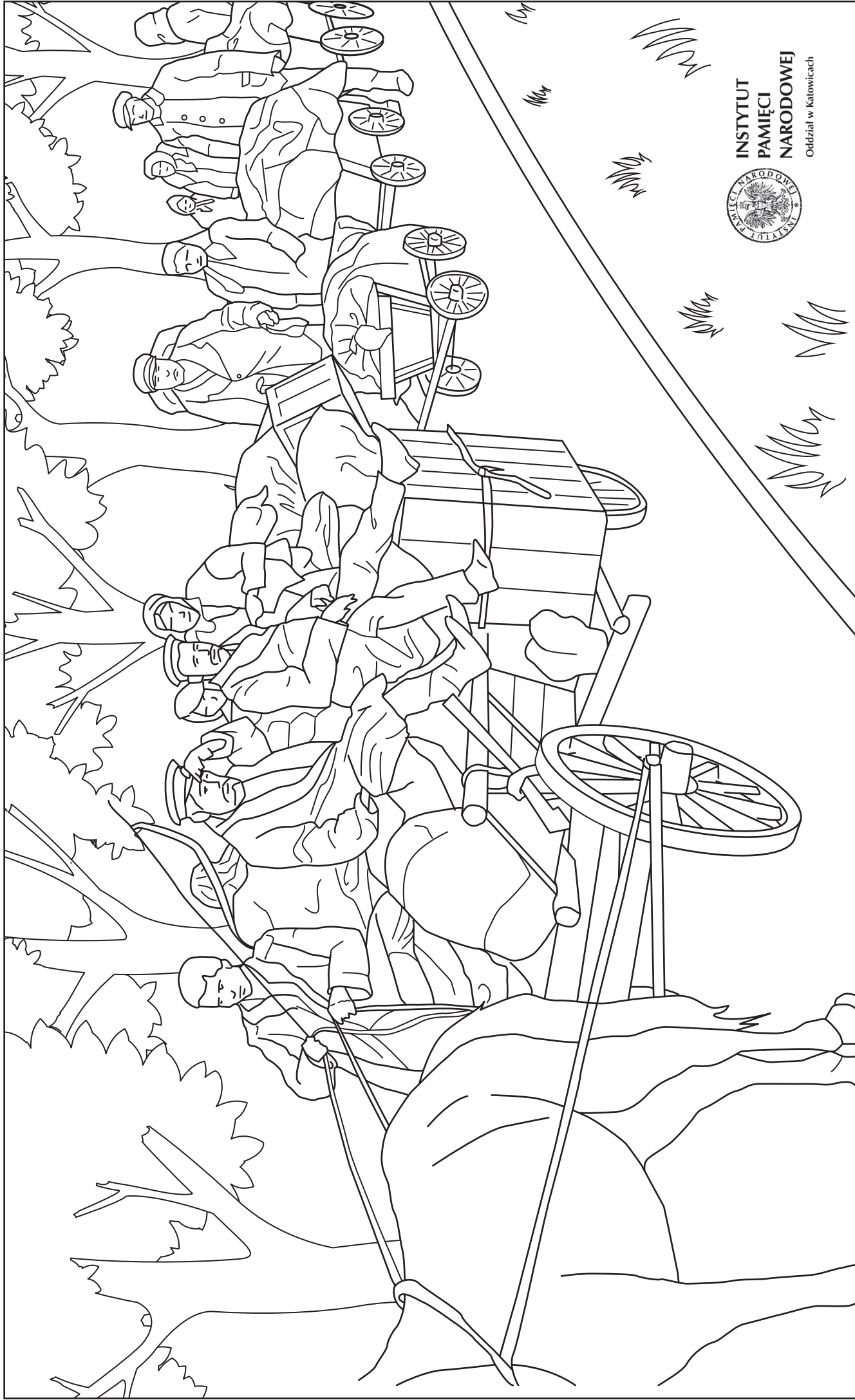
INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Katowicach

W 1918 r. zakończyła się **I wojna światowa**. Do domów wrócili walczący w niej żołnierze. W tym czasie **Górny Śląsk** należał do państwa niemieckiego, a wielu Górnoszlązaków służyło w armii niemieckiej.

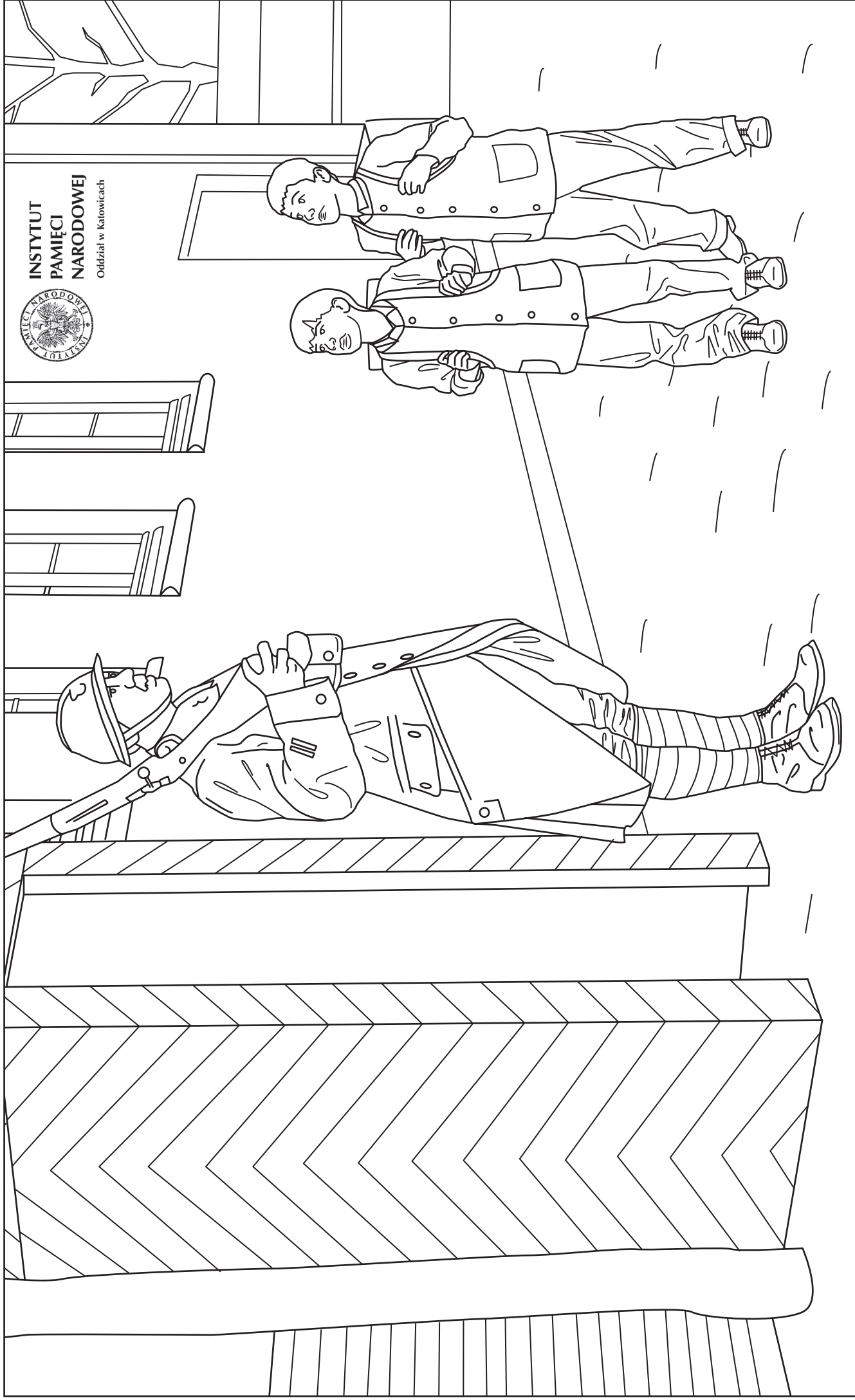
INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Katowicach

Za stołem stoi **Wojciech Korfanty**, górnośląski polityk, który jako jeden z pierwszych zażądał przyłączenia Górnego Śląska do Polski. Jego wiernym przyjacielem był pies – wilczur Moryc.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Katowicach

W sierpniu 1919 r. wybuchło **I powstanie śląskie**. Powstańcy nie byli odpowiednio przygotowani do tej walki. Po przegranej wielu z nich musiało uciekać wraz z rodzinami z Górnego Śląska.

Aby przeprowadzić bezpiecznie plebiscyt na Górnym Śląsku przybyli **alianci**, czyli żołnierze z Francji, Włoch i Wielkiej Brytanii. Pilnowali oni spokoju na ulicach.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Katowicach

Sto lat temu nie było telewizji ani Internetu. Dlatego, aby namówić ludzi do głosowania, trzeba było na murach wieszać **plebiscytowe plakaty**. Na polskich plakatach często przedstawiano białego orła będącego symbolem narodowym.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Katowicach

W sierpniu 1920 r. wybuchło **II powstanie śląskie**. W czasie walk blokowano duże miasta barykadami ustawianymi przez powstańców. Po kilku dniach Polacy zwyciężyli.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Katowicach

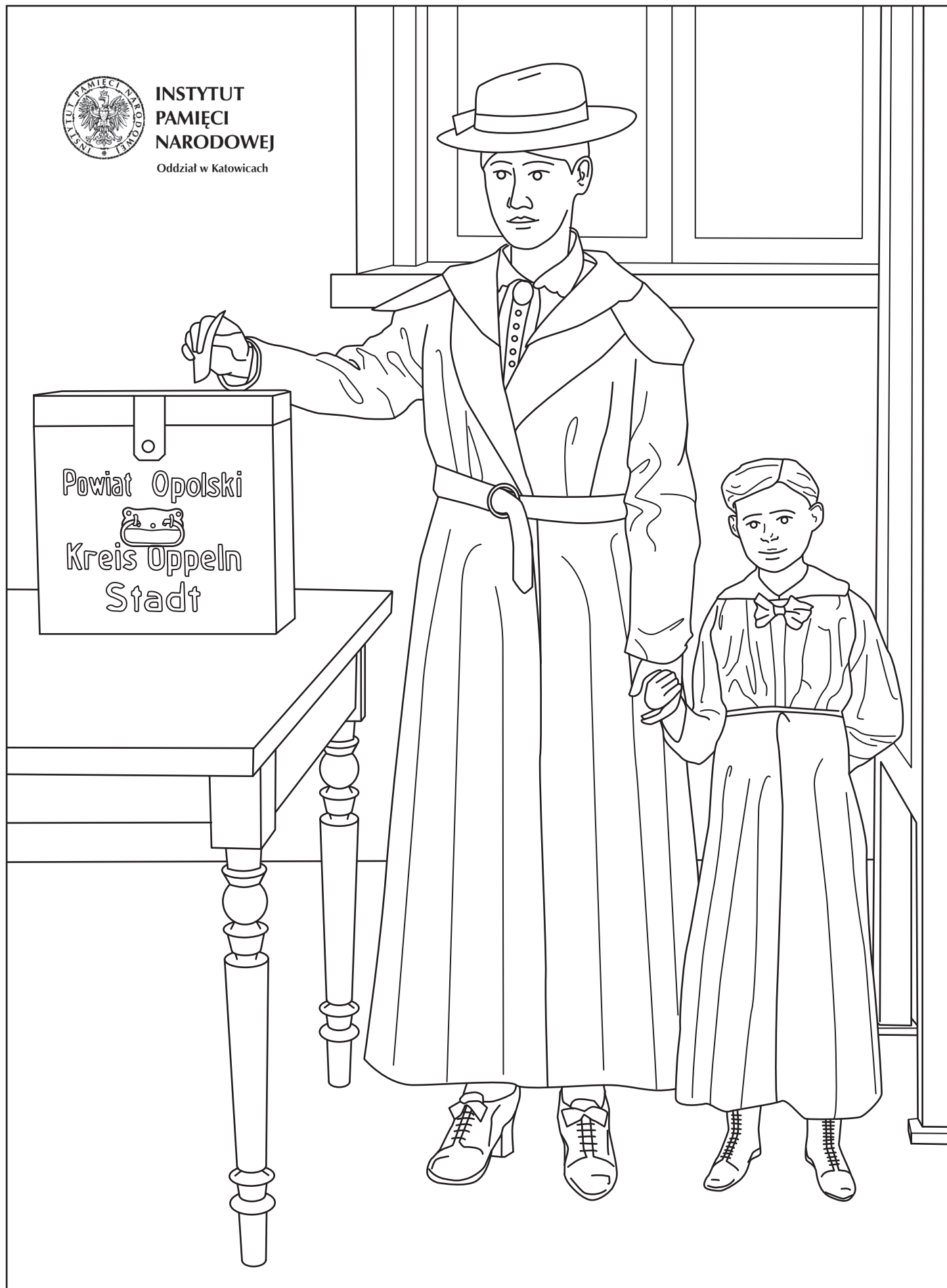

Aby pomóc w głosowaniu i przygotować ludzi do plebiscytu, na Górnym Śląsku powstało wiele organizacji, które opowiadały i nauczały dzieci oraz dorosłych o polskiej historii, literaturze i kulturze, w tym **harcerstwo**.

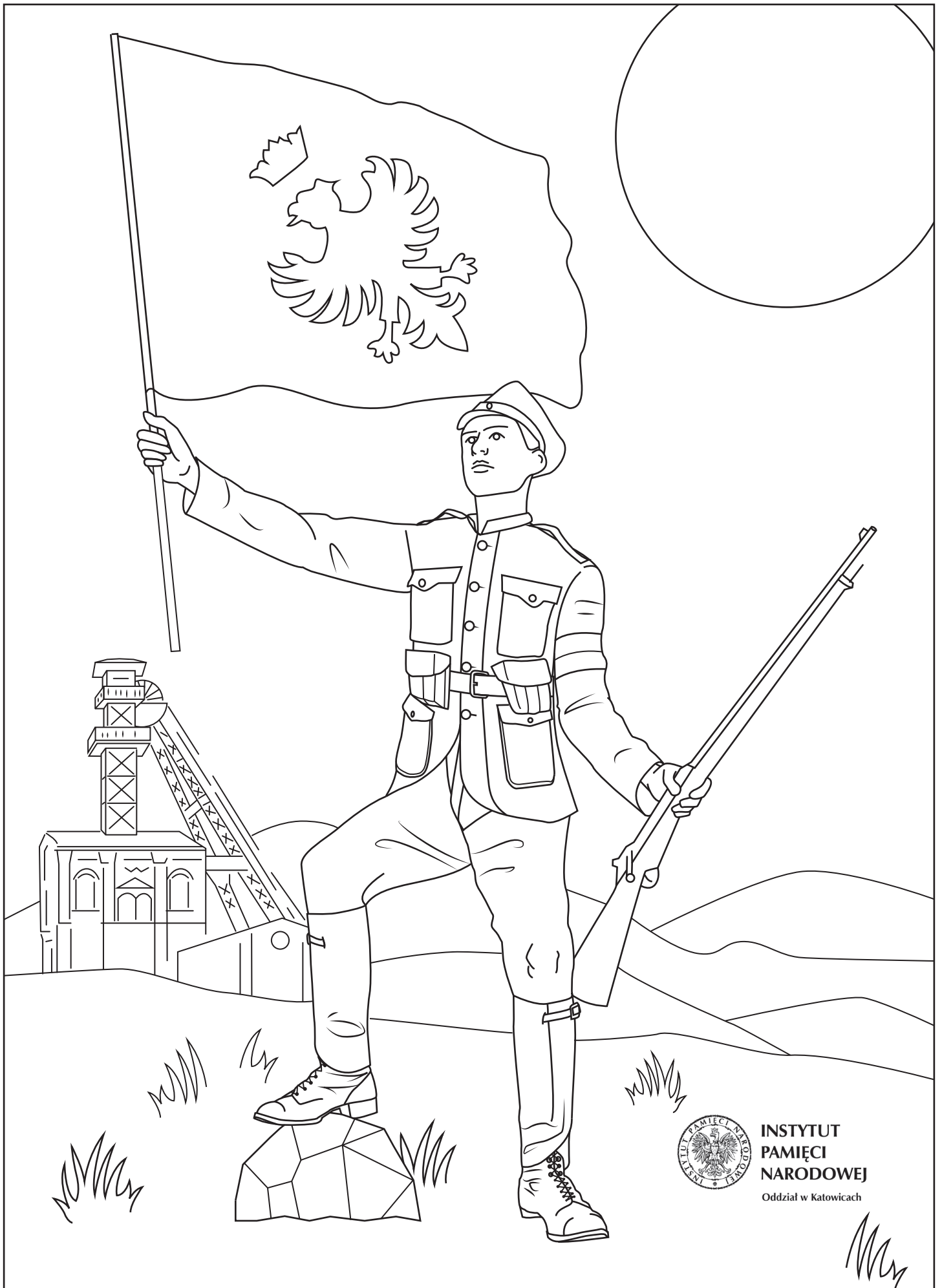

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Katowicach

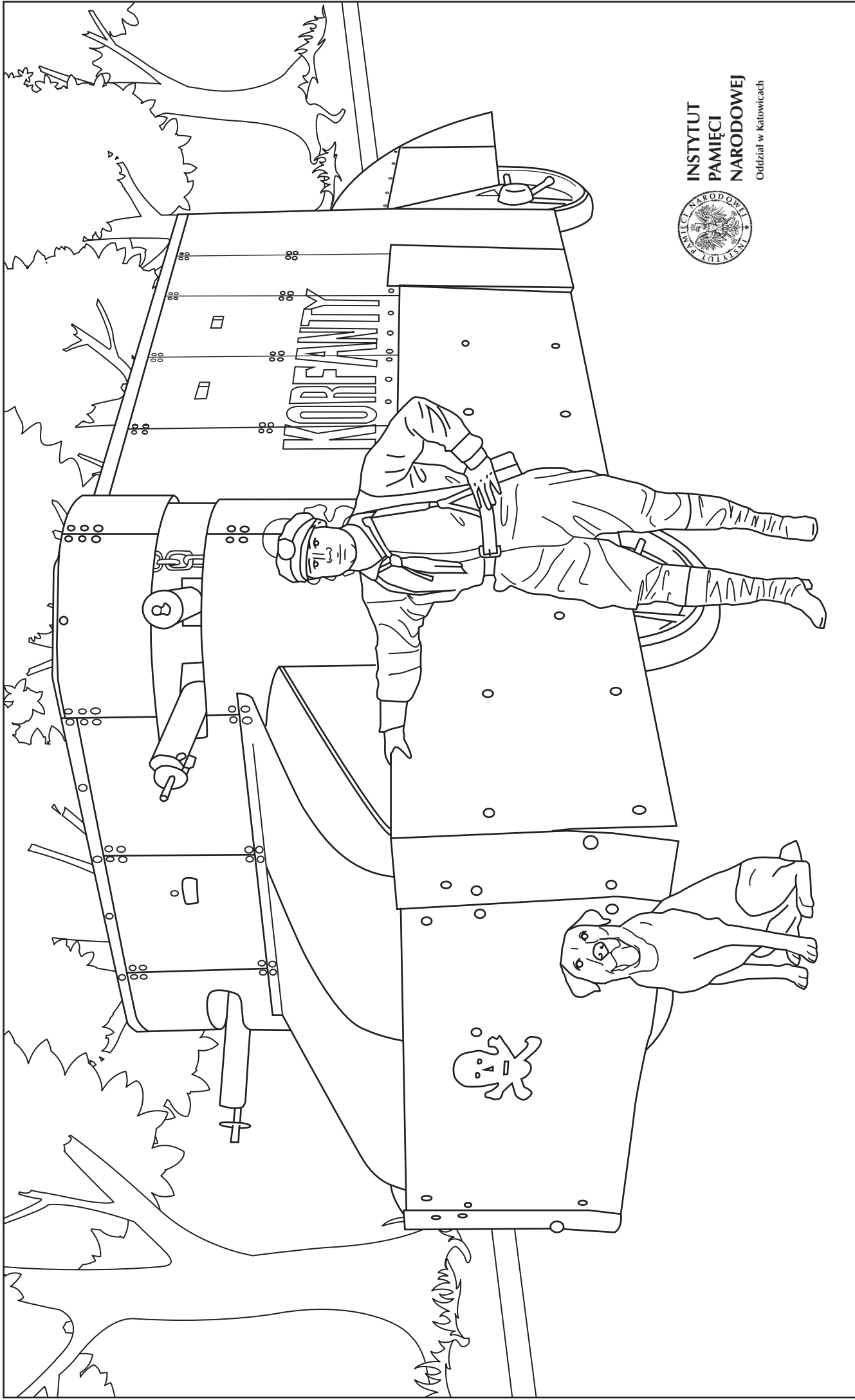
Plebiscyt, czyli głosowanie mieszkańców, czy życzą sobie, aby Górny Śląsk został przyłączony do Polski, czy też do Niemiec, odbył się 20 marca 1921 r. W ten dzień mniej niż połowa Górnoszlązaków wybrała Polskę. Na obrazku kobieta wrzuca swój głos do **urny wyborczej**, czyli specjalnej skrzynki do głosowania.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

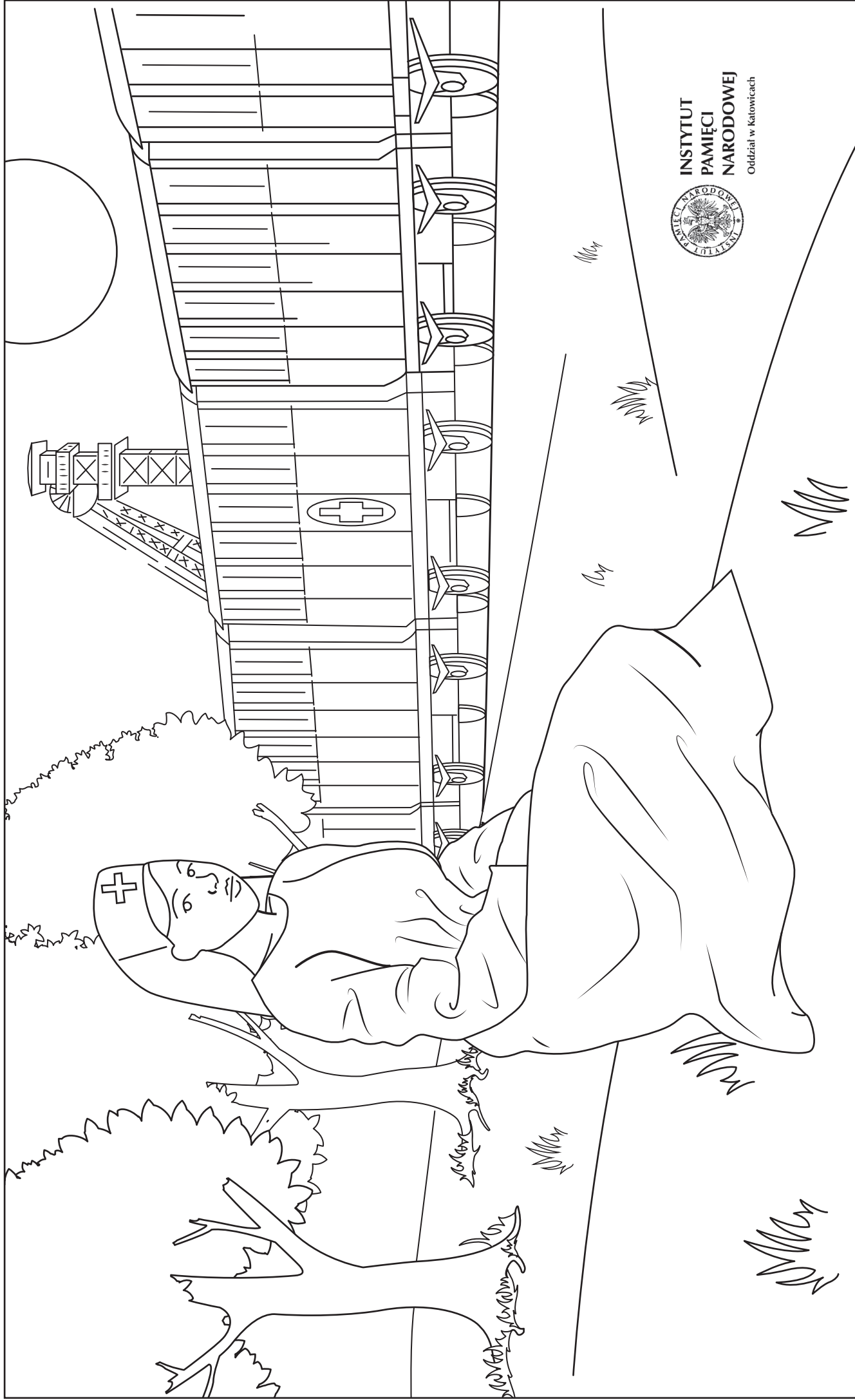
Oddział w Katowicach

Polacy nie chcieli pogodzić się z proponowaną po plebiscycie linią podziału Górnego Śląska między Polskę a Niemcy. Dlatego w nocy z 2 na 3 maja 1921 r. wybuchło **III powstanie śląskie**.

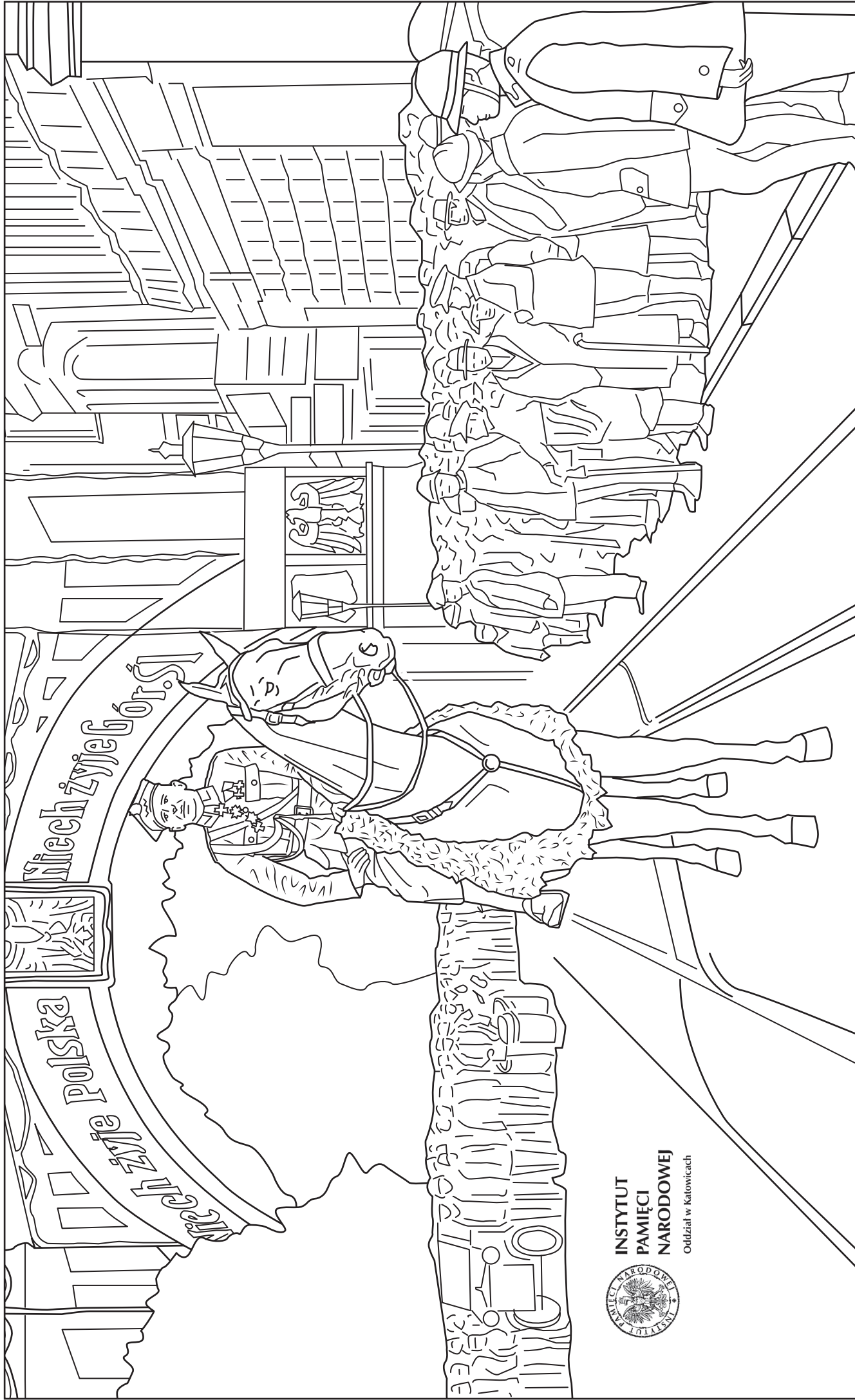
INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Katowicach

W III powstaniu śląskim wzięło udział znacznie więcej uczestników niż w I i II. Mieli oni również więcej broni i sprzętu wojskowego, w tym **samochoły pancerne**.

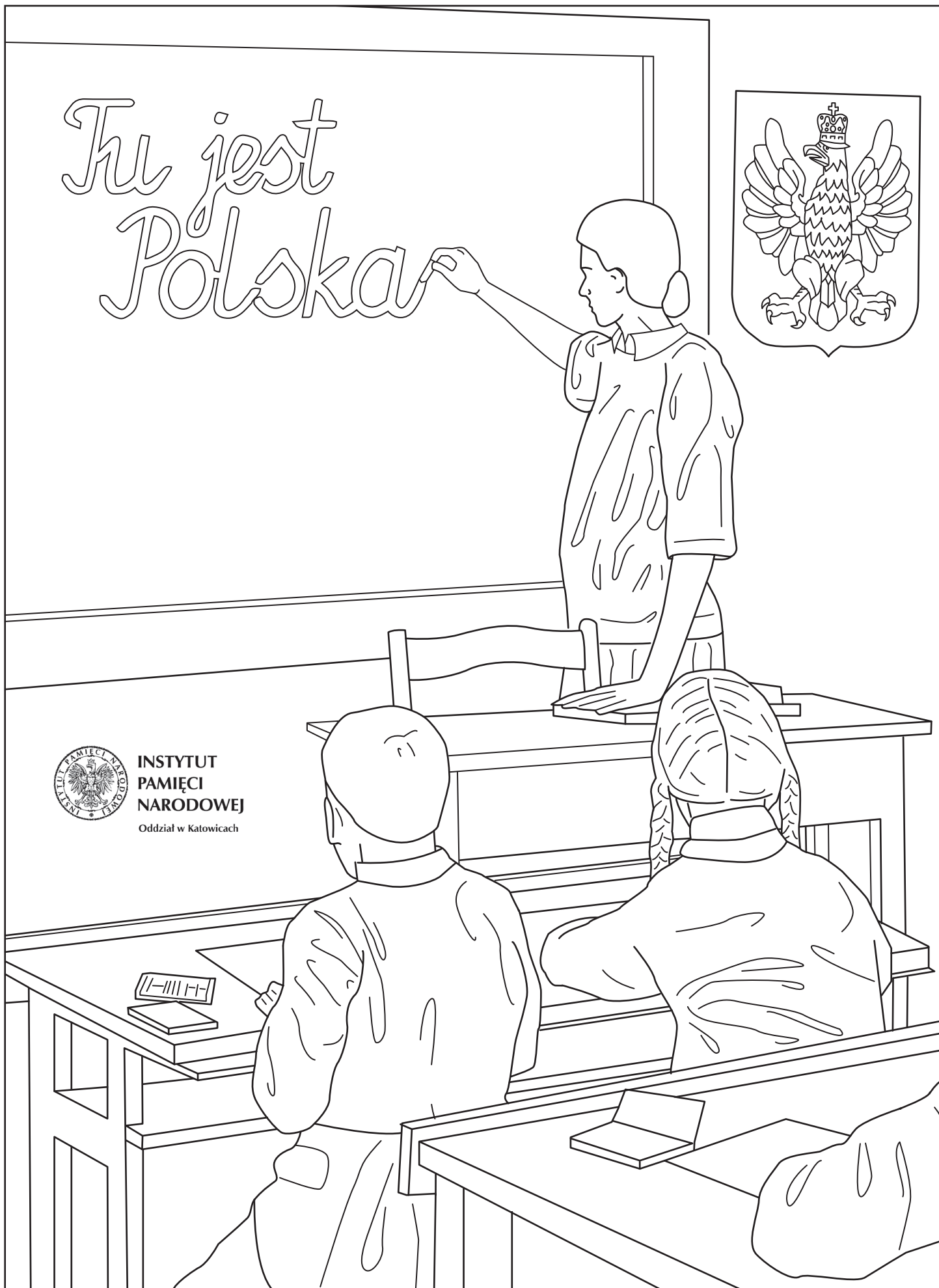
INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Katowicach

W powstaniach śląskich oraz w przygotowaniach do plebiscytu brały udział kobiety. Miały wiele bardzo ważnych zadań. Między innymi były **sanitariuszkami**.

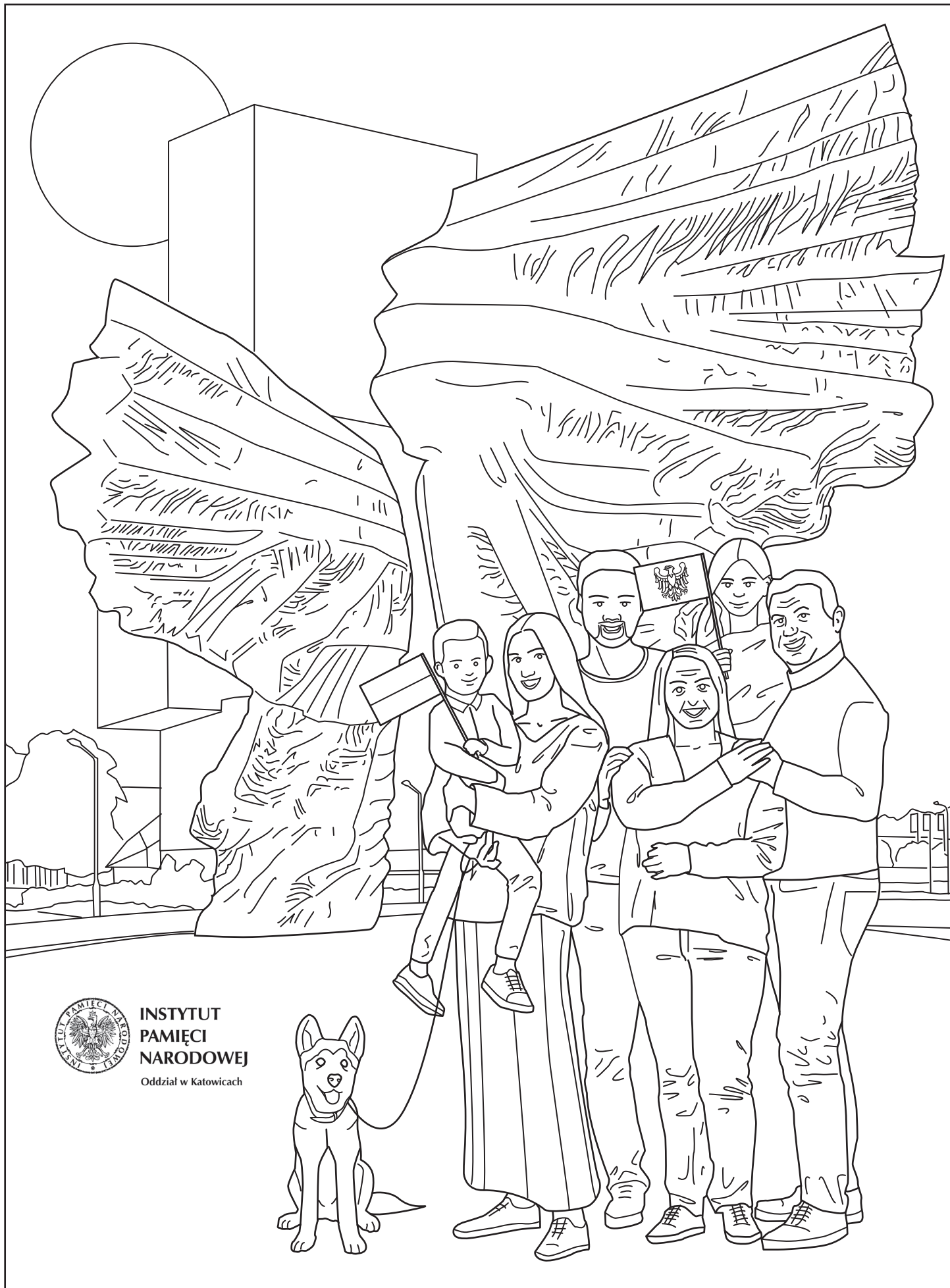

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Katowicach

Kilka miesięcy po III powstaniu śląskim, na mocy międzynarodowych porozumień, podzielono Górný Śląsk. W czerwcu 1922 r. do Katowic uroczystie wkroczyło **Wojsko Polskie**, witane przez tłumy Górnóślązaków.

Po włączeniu części Górnego Śląska do Polski, utworzono województwo śląskie, które otrzymało **autonomię** – czyli o wielu ważnych sprawach decydowało samodzielnie. Istniało ono do 1939 r., kiedy wybuchła II wojna światowa.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Katowicach

O powstaniach śląskich i plebiscycie pamiętają nasi rodzice i dziadkowie. Napisano o nich książki i nakręcono filmy. W wielu miejscowościach ustawiono pomniki, upamiętniające walczących. Tak jak **Pomnik Powstańców Śląskich** w Katowicach, którego trzy skrzydła przypominają o trzech powstaniach śląskich.

OD AUTORÓW DO RODZICÓW, NAUCZYCIELI, OPIEKUNÓW:

Historia trzech powstań śląskich, które wybuchły na Górnym Śląsku w latach 1919-1921 to temat wciąż budzący duże zainteresowanie, emocje, a czasem kontrowersje wśród mieszkańców regionu oraz potomków uczestników walk. Po stu latach, które mijają właśnie od tych wydarzeń, bada je kolejne już pokolenie historyków. Pasjonaci historii regionu propagują wiedzę na temat walk powstańczych za pomocą różnych akcji, działając w grupach rekonstrukcyjnych, organizując uroczystości rocznicowe. W Świętochłowicach działa Muzeum Powstań Śląskich, a niemal każde muzeum w regionie ma specjalnie poświęcone tej tematyce miejsce. Pamięć o powstaniach odżyła w ostatnim czasie zwłaszcza w związku z uroczystymi obchodami setnych rocznic ich wybuchu, organizowanymi w latach 2019-2021.

Kolorowanka dla dzieci „Pokoloruj historię. Górny Śląsk w okresie powstań śląskich” powstała z myślą o najmłodszych: przedszkolakach i uczniach klas I-III, którzy dopiero zaczną poznawać historię Polski.

Zawarte w niej rysunki są kreacją artystyczną stworzoną na bazie archiwalnych fotografii, często w sposób symboliczny prezentując wybrane wydarzenia. Za pomocą tej książeczki chcemy opowiedzieć najmłodszym o zawiłej, trudnej, a często dramatycznej historii Górnego Śląska z początku XX w. w sposób jak najbardziej przystępny dla ich wieku, nie eksponując przesadnie zagadnień militarnych. Na czternastu kartach kolorowanki przedstawiliśmy najważniejsze wydarzenia z lat 1918-1922, czyli okresu w którym ważyły się losy regionu. Koniec I wojny światowej, trzy powstania śląskie, plebiscyt górnośląski oraz poprzedzająca go kampania propagandowa, a w końcu podział regionu i przejęcie przyznanej części Górnego Śląska przez administrację polską – to najważniejsze aspekty tej opowieści. Staraliśmy się też pamiętać o ludziach – bohaterach tych wydarzeń, całej rzeszy mężczyzn i kobiet, często dziś już anonimowych, którzy włączyli się w działalność na rzecz przyłączenia Górnego Śląska do Polski. Bez nich nie byłoby to możliwe. Mamy nadzieję, że dzięki tej kolorowance uda się nam zasiać ziarno zainteresowania historią swojego regionu w najmłodszym pokoleniu Górnoślązaków, a poza Górnym Śląskiem – opowiedzieć o wielu ciekawostkach historycznych, których nie da się znaleźć w szkolnych podręcznikach.

Kolorowanka wydana w ramach obchodów stulecia powstań śląskich.
Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu w Katowicach

**INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ**

Okładka na podstawie plakatu plebiscytowego "Głosuj za Polską a będziesz wolny",
wyd. 1920 r., ze zbiorów Biblioteki Narodowej w Warszawie